

ประเภทภูมิปัญญาด้าน ประดิษฐ์ แป้ง เครื่องทุนแรง

ชื่อภูมิปัญญา สลึง (ขัน)

บทนำ/ความสำคัญของภูมิปัญญา

สลึง เป็นลักษณะของใช้ที่พบในพื้นที่บ้านอำเภอเวียงสา ที่ถือว่าเป็นของเก่าแก่โบราณ ที่นำออกมาใช้ในงานต่าง เช่น ไร่ ไร่ ไร่ และพิธีกรรมพื้นบ้านพื้นเมือง ส่วนมากที่พบจะทำมาจาก เงิน ถือเป็นเครื่องเงินประเภทของใช้ และถือเป็นของมีค่าที่มีราคาสูงพอสมควร และยังถือเป็นของมงคล โบราณที่ทำให้เกิดความสุขร่มเย็น เครื่องเงินที่พบพอจะจำแนกให้ได้ว่า ได้ศึกษากันดังนี้ คือ

1. ขัน (พาน) เป็นของที่ใช้ดอกไม้รูปเทียน เพื่อเอาไปทำพิธีต่าง ๆ โดยมีส่วนประกอบ คือ ส่วนบนสุดเรียกว่า “ใบขัน” ส่วนรองลงมาเรียกว่า “ตุ้มขัน” ส่วนกลางสุดเรียกว่า “แอม” ขันมีลักษณะคล้ายคอกง ฐานล่างสุดเรียกว่า “ต้นขัน” โดยจะถูกยึดจากสลัก หรือ แซ่ ลวดลายบนขันเงิน (พาน) จะถูกสลักพื้นบ้านเรียกว่า ตอง เป็นลายพื้นเมือง เรียกว่า ลายดอกกระถินเป็นส่วนใหญ่ จะมีขนาดใหญ่ กลาง เล็ก และเล็กสุด จะใช้เป็นพานใส่เมี่ยง บุหรี่ เพื่อเอาไว้ต้อนรับแขกหรือผู้มาเยี่ยมเยือน

2. สลึง (ขัน) มีลักษณะเหมือนกับโถ ทำมาจากเงิน สลักลวดลายเป็นลายดอกผักกระถิน ลายดอกไม้ ลายนกขัตรี มีด้วยกัน 2 แบบ คือ แบบเรียบไม่มีลวดลาย เรียกว่า สลึงเกลี้ยง แบบมีลวดลาย เรียกว่า สลึงดอก ใช้บรรจุสิ่งของ เช่น ข้าว อาหาร ไปทำบุญตามโอกาสต่าง ๆ และนำไปใส่อบน้ำหอม ไปสัมผัสการระวะ ตลอดจนใช้เป็นที่ใส่ของร่วมทำบุญ จะมีขนาดใหญ่ กลาง เล็ก ถ้ามีเป็นคู่ที่มีลวดลายเหมือนกัน ขนาดน้ำหนักตั้งแต่ 50 บาทขึ้นไป (1 บาทเท่ากับ 15 กรัม) เรียกว่าสลึงหาบ สำหรับลูกเล็ก เส้นผ่าศูนย์กลาง 3-4 นิ้ว เรียกว่า จอก ถ้าเส้นผ่าศูนย์กลาง 5-6 นิ้ว เรียกว่า สลอบ ถ้ามีฝาปิดเรียกว่า แอ็บข้าวบาตร ทั้งหมดนี้จัดเป็นลักษณะเครื่องเงิน

3. เครื่องเงินประเภทของใช้ อันเป็นสัญลักษณ์บ่งบอกความเป็นฐานะว่ามีมากมายหลายชนิด ได้แก่ กระบวยทำมาจากเงินล้วน ๆ เรียกว่า น้ำบวยเงิน เขียนหมาก เรียกว่า คูหมาก นอกจากนี้ยังมีเข็มขัดที่เรียกว่า ต้ายแอมเงิน กำไลเงิน เรียกว่า ขะไม และปิ่นปักผม แหวน สร้อยกระดุม และน้ำเงิน ขันหมากเงิน ช้อนเงิน ทัพพีเงิน (ปาก) ถาดเงิน และมีด ดาบ เรียกว่า หลอบเงิน

บรรดาเครื่องใช้ที่เป็นครวเงิน ยังเป็นวัตถุสิ่งของที่บ่งบอกถึงฐานะของผู้เป็นเจ้าของและยังเป็นสิ่งที่เชิดหน้าชูตา (อวด) ฐานะวัตถุที่ผลิตมาจากเงิน นับเป็นภูมิปัญญาปัญญาด้านของช่างพื้นบ้าน ในอำเภอเวียงสา โดยมีช่างตีเงินในพื้นที่บ้านกลางเวียง บ้านดอนแทน บ้านห้วยแก้ว บ้านน้ำปั่ว และปัจจุบันนี้ยังหลงเหลืออยู่อีกหนึ่งรายคือ บ้านสถาน ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน และเป็นสิ่งที่เราควรอนุรักษ์ และสืบสานภูมิปัญญาช่างทางด้านนี้ ให้แพร่หลายต่อไป

แหล่งข้อมูล

นายญาณ สองเมืองแก่น

บ้านเลขที่ 184 หมู่ 4 บ้านบุญยืน ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน 55110

☎ 054 - 781105